

6 maart 2024

Bouw nieuwe kerncentrales in Zeeland nog lang geen gegeven

Orla McDonald

Van alle Nederlanders zijn de Zeeuwen het positiefst over meer kernenergie, blijkt uit CBS-onderzoek. Toch hebben bewoners vragen en zorgen over de door het kabinet gewenste bouw van twee nieuwe atoominstallaties bij Borssele, blijkt tijdens een informatieavond in de provincie afgelopen week.

In het kort

- Het demissionaire kabinet is begonnen met het informeren van bewoners in Zeeland en Zuid-Holland over de komst van twee nieuwe kerncentrales.
- 40% van de Zeeuwen wil meer kernenergie.
- De inwoners van de gemeente Borsele hebben desalniettemin veel vragen, zoals hoeveel ruimte twee grote installaties innemen.
- Uitbreiding van het elektriciteitsnet met hoogspanningsmasten is een groot struikelblok.

‘Het wordt er gewoon doorgedrukt!’. Het is dinsdagavond en een groep van dertig mensen heeft zich verzameld in een kleine zaal op de bovenverdieping van een congrescentrum in Heinkenszand, een dorp in de Zeeuwse gemeente Borsele. Hier organiseert het ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) een informatieavond voor bewoners over de mogelijke komst van twee nieuwe kerncentrales.

De stemming is emotioneel. Een lange, tengere vrouw met kort bruin haar wil weten waarom Zeeland in beeld is als de plek waar de installaties kunnen komen. ‘Die industrie die energie nodig heeft, zit in de Randstad. Niet hier’, zegt ze. Ze is verontwaardigd. Op zijn Zeeuws zegt ze: ‘deurgedrukt’, de klemtoon op ‘deur’, de ‘r’ hard aangezet.

Jan Vermeule is geboren en getogen Zeeuw en woont 23 jaar op ‘380 meter’ van de bestaande kerncentrale bij het dorp Borssele. ‘Toen ik hier kwam wonen, was de belofte dat die dicht zou gaan, maar de vergunning is telkens verlengd. Nu wil het kabinet nieuwe kerncentrales, maar die zijn veel te duur en de benodigde grondstof uranium komt uit Rusland. Ik ben tegen en ik zal een vergunning desnoods tot de Raad van State aanvechten’, zegt hij.

CO₂-vrije elektriciteit

De bijeenkomst is de start van het officiële ‘participatieproces’ van het Rijk om inwoners mee te nemen in de bouw van nieuwe kerncentrales in Nederland. Het demissionaire kabinet heeft zijn zinnen gezet op twee nieuwe atoominstallaties rond 2035. Dat levert CO₂-vrije elektriciteit op, die fossiele brandstoffen kan vervangen. De ‘voorkeurslocatie’ van EZK is Borsele, als alternatieve locatie onderzoekt het ministerie de Tweede Maasvlakte bij Rotterdam in Zuid-Holland.

Veel Zeeuwen zien meer atoomstroom zitten, blijkt uit recent onderzoek van het CBS. Het draagvlak voor kernenergie is in heel Nederland groeiende, maar steeg in Zeeland het hardst. 40% van de inwoners in de provincie wil meer kernenergie, 20% wil minder of helemaal niet. Tijdens de informatieavond zijn tegenstanders echter dominant aanwezig. Bij de ingang van het congrescentrum staan twee vrouwen met grote gele spandoeken met daarop: 'Kernenergie? Nee, bedankt'. Ook binnen lopen mensen met vlaggen en protestborden.

'Is er genoeg ruimte?'

De prominente aanwezigheid maakt voorstanders wellicht kopschuw, want wie goed kijkt, ziet ze meteen. In de bovenzaal zuchten twee mannen diep als er voor de zoveelste keer een tegenargument klinkt. Ze kijken elkaar aan en trekken hun wenkbrauwen omhoog. Eén van hen

is Willem Poppe. Hij woont in Goes en was kandidaat-Kamerlid voor de BBB tijdens de laatste verkiezingen. 'Fossiele brandstoffen lopen op hun einde en met windmolens alleen redden we het niet. Het is voor mij volkomen logisch om voor kernenergie te zijn', zegt hij.

Poppe is hier vanavond om vragen te stellen. Naast de uitleg in de bovenzaal, staan op de benedenverdieping tientallen stands waar ambtenaren van EZK en medewerkers van hoogspanningsnetbeheerder TenneT uitleg geven. Want dat Poppe positief is over atoomstroom, betekent niet dat hij geen zorgen heeft. 'Is er genoeg ruimte op het terrein van de bestaande kerncentrale of moet dat worden uitgebreid? Als de centrales hier komen, hoeveel bouwers komen dan naar de provincie? Kunnen wij hen huisvesten? Wat betekent dat voor het wegverkeer?', somt hij op. Volgens de Zeeuw moet het Rijk eerst grondig onderzoek doen en burgers het vertrouwen geven dat zij mee mogen denken over de kerncentrales. 'Als dan blijkt dat dit de beste plek is, dan moeten ze hier komen', zegt hij.

Een andere voorstander is Yvo van Liere uit Biervliet. Met zijn 19 jaar is hij een van de jongste aanwezigen. Voor zijn studie doet hij onderzoek naar wat de kerncentrales Zeeland kunnen opleveren, maar ook wat negatieve gevolgen kunnen zijn. 'Op school hoor ik eigenlijk niets over de kerncentrales. Ik ben er zelfs van overtuigd dat de meeste van mijn leeftijdgenoten niet eens weten dat ze hier mogelijk komen', zegt hij. Zelf heeft Van Liere er geen problemen mee. 'Ik hoop dat de bouw lokale werkgelegenheid oplevert en dat er geen goedkope, buitenlandse arbeidskrachten worden aangenomen. Er trekken namelijk veel jongeren weg uit Zeeland. Dit kan een reden zijn om te blijven', zegt hij.

Geen nieuwe hoogspanningsmasten

Een lange man, in een blauw zakelijk pak maakt een praatje met een bewoonster. Het is de burgemeester van Borsele Gerben Dijksterhuis (ChristenUnie). Het gemeentebestuur en de Provinciale Staten zijn positief over kernenergie, maar hebben een aantal strenge voorwaarden. Zo mogen er geen hoogspanningsmasten bij komen om de stroom van de kerncentrales te vervoeren. Dat wordt lastig, bleek vorige week uit een studie van TenneT. Er is in Zeeland noch op de Maasvlakte genoeg ruimte op het bestaande elektriciteitsnet voor twee grote atoominstallaties. Uitbreiding lijkt onvermijdelijk.

'Het kabinet moet die conclusies van TenneT niet klakkeloos overnemen', zegt Dijksterhuis. In Zeeland is het net de laatste jaren al flink uitgebreid, omdat de energie van windparken op zee er aan land komt. Op de A58 richting het congrescentrum zijn de twee lange rijen hoogspanningsmasten goed zichtbaar. 'Ze zijn een litteken in ons landschap. Dat willen we niet nog een keer', zegt Dijksterhuis. Volgens de burgemeester zou een nieuw kabinet moeten kijken of het net ondergronds kan worden uitgebreid of dat de kerncentrales ter plekke waterstof kunnen produceren, waardoor meer stroomkabels niet nodig zijn.

Demissionair minister Rob Jetten voor Klimaat (D66) wil in 2025 een definitieve keuze maken over waar de nieuwe kerncentrales moeten komen. Hoewel Zeeland favoriet is, zijn er deze maand ook informatieavonden in Zuid-Holland. Ook daar is tegenstand. Zo heeft het Havenbedrijf Rotterdam al gezegd dat het grote atoominstallaties niet vindt passen in de ruimte die er op de Maasvlakte is.